

معماری صخره‌ای بی‌مانند جهان

حمید دهقان

آشنایی با روستای کندوان در ۶۲ کیلومتری تبریز

اشاره

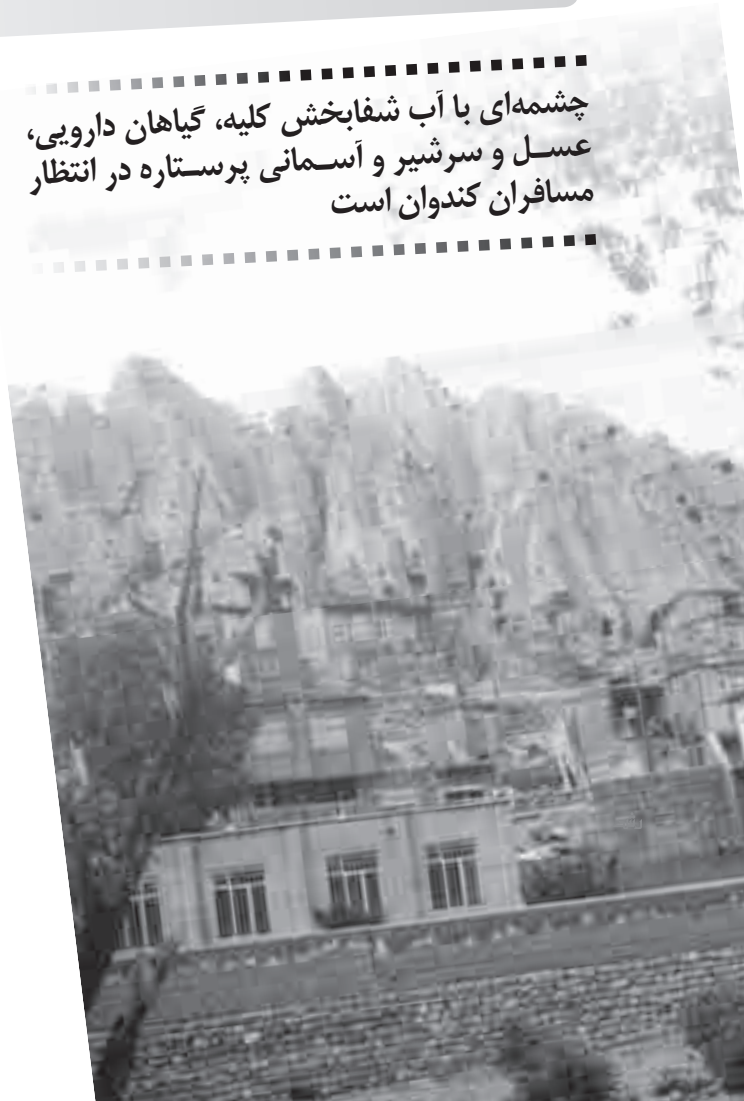
در دوره‌ی قبل مجله، در هفت شماره و به‌صورت دسته‌های مجزا از هم و تفکیک شده، میراث به‌جای‌مانده از فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی کشورمان شامل غارها، آبشارها، امام‌زاده‌ها، مدرسه‌ها، کاروان‌سراها و... را معرفی کردیم. هدف از این کار، ارائه‌ی نگاهی صرفاً مبتنی بر مباحث گردشگری و میراث فرهنگی نبود و قصد داشتیم با ارائه‌ی اطلاعاتی از میراث ماندگار کشورمان، منابعی را در اختیار همکاران محترم قرار دهیم که در کار تدریس خود، از آن‌ها بهره بگیرند؛ ضمن این که شناخت ایران با تمامی زیبایی‌هایش، کار لذت‌بخشی است که بی‌شک همه‌ی مردمان کشورمان با عشق به انجام آن مبادرت می‌ورزند. در دوره‌ی چهاردهم مجله، در بخش میراث ما، به سراغ روستاهای شگفت‌انگیز و ماندگار ایران خواهیم رفت و سعی خواهیم کرد مخاطبان محترم مجله را با تعدادی از این روستاها آشنا کنیم. امیدوارم ضمن این که به این روستاها آشنا می‌شوید و از اطلاعات مجله در کار تدریس خود بهره می‌گیرید، بازدید از این روستاها را در ایام عید نوروز و تابستان سال آینده نیز در دستور کارتان قرار دهید.

«کندوان» روستای حیرت‌انگیزی است که در ۶۲ کیلومتری شهرستان اسکو و ۶۲ کیلومتری تبریز قرار دارد. خانه‌های صخره‌ای مخروطی (کله‌قندی) زیبای کندوان، برای هر دیدارکننده‌ای، بسیار شگفت‌آور است.

برخی از باستان‌شناسان، قدمت خانه‌های صخره‌ای را به پیش از دوران اسلام نسبت داده‌اند، ولی گفته می‌شود در قرن هفتم هجری قمری، هنگام حمله‌ی مغول به این منطقه، ابتدا روستاییان با کندن غارهایی زاغه‌مانند در محلی به نام **حیله‌ور**، در استتار کامل زندگی کردند. این خانه‌های زاغه‌ای چنان با مهارت احداث شده بودند که تشخیص آن‌ها حتی برای عبورکنندگان از محل نیز امکان نداشت. چند سال پیش، با تلاش زمین‌شناسان، غارهای باستانی حیله‌ور در فاصله‌ی سه کیلومتری باقی‌مانده به کندوان کشف و در جست‌وجوی‌های نخستین، تعداد ۱۵ خانه از دل خاک بیرون آمد، ولی وجود حدود ۲۰۰ خانه احتمال داده می‌شود. با ورود به خانه‌ها از حفره‌های باریک، محل سکونت خانواده‌ها، جای شمع و چراغ پی‌سوز و آغل حیوانات هر بیننده‌ای را به تعجب وامی‌دارد.

پژوهشگران اعتقاد دارند، مردمانی که در این غارها پنهان شده بودند، پس از آرامش نسبی در محل، از زاغه‌ها بیرون آمدند، صخره‌های مخروطی شکلی را که بر اثر فعل و انفعالات آتشفشانی کوه‌های سه‌پند پدید آمده بودند، با هنرمندی تراشیدند و جای سکونت خود قرار دادند.

چشمه‌ای با آب شفاف‌بخش کلیه، گیاهان دارویی،
عسل و سرشیر و آسمانی پرستاره در انتظار
مسافران کندوان است

منطقه‌ی خوش آب و هوای کندوان با مراتع و چراگاه‌های سرسبز و خرم، با چشمه‌ی آب‌معدنی زلال و مطبوع و شفابخش بیماران سنگ کلیه‌ای، روزگار خوشی برای ساکنان جدید آن فراهم ساخت.

مردم سخت‌کوش کندوان در همین «کران»های دوک مانند، خانه‌های دو، سه و چهار طبقه ساختند. طبقه‌ی همکف، آغل دام‌ها شد. طبقات دوم و سوم به محل زندگی و طبقه‌ی چهارم به انبار اختصاص یافت. مسجد زیبایی احداث شد که در ورودی آن با ارتفاع یک متر و ۹۰ سانتی‌متر و عرض یک متر، مرتفع‌ترین در از ساختمان‌های روستاست. مدرسه، حمام و آسیاب نیز به همت مردم برپا شد.

محصول عمده‌ی روستای کندوان گندم و جو، گردو، زردآلو، سیب، میوه‌های خشک و انواع گیاهان

دارویی است و به علت رونق زنبورداری و دام‌داری، عسل و لبنیات آن، در منطقه شهرت فراوان دارد. فرش بافی، جاجیم و گلیم‌بافی، از جمله صنایع دستی مردم پر تلاش روستا محسوب می‌شوند. زنان روستا اول صبح در تنوره‌های بیرون خانه نان می‌پزند و

در مسیر راه خود به خانه، نان تازه را به عابران تعارف می‌کنند. در سال‌های گذشته، یک هتل پنج ستاره در محل همین صخره‌ها (کران‌ها)ی بی‌مانند ساخته شد که یک شب اقامت در اتاق‌های نخستین هتل صخره‌ای ایران، تماشای آسمان صاف و ستارگان انبوهی که کمتر در شب‌های دیگر شهرها دیده می‌شود، با صبحانه‌ی لذیذ بال - قیماق محلی (عسل و سرشیر) خاطرهای فراموش‌نشدنی به جای می‌گذارد.

در جهان، تنها سه روستای صخره‌ای وجود دارد: در ایالات متحده‌ی آمریکا در داکوتا، در ترکیه در کاپا دوکیه و در ایران در کندوان. و افتخار و سرافرازی کندوان بر دو روستای همانند خود این است که فقط کندوان سکنه دارد و در روستاهای داکوتا و کاپا دوکیه کسی زندگی نمی‌کند.

روستای کندوان یکی از قطب‌های گردشگری استان آذربایجان شرقی محسوب می‌شود. مسافران کندوان پس از گردش در دره‌ی کندوان و دشت‌های سرسبز اطراف آن، تماشای خانه‌های صخره‌ای سر به فلک کشیده و برخورداری از مهمان‌نوازی مردمی مهربان، از عسل و لبنیات و گیاهان دارویی و گل‌های صحرایی، توشه برمی‌دارند و سرشار از لذت و شادی، با آرزوی دیداری دیگر به شهر و دیار خویش باز می‌گردند. برخی از مسافران هم با توقف کوتاهی در اسکو، نان معروف این شهر و دوشاب و برگه‌ی انواع میوه‌ها را از مغازه‌ها می‌خرند.

عکس‌ها: حمید دهقان

